

Taflen Ffeithiau National Theatre Wales (NTW)

Mynd i'r afael â rhai o'r gwallau yn y sylw diweddar yn y cyfryngau i'r elusen:

- **Cafodd NTW dymor cyntaf helaeth ac nid yw wedi gwneud cystal ers hynny.**

Roedd NTW yn gallu cynnig 12 sioe yn ei dymor blwyddyn o hyd cyntaf oherwydd iddo gronni 2-3 blynedd o'i grant Cyngor Celfyddydau Cymru (CCC) er mwyn fforddio gwneud hynny ac roedd yn dibynnu ar staff yn gweithio oriau hir, yn ddi-dâl. Roedd y model hwn yn anghynladwy ac arweiniodd at orweithio a throsiant staff uchel a barhaodd i raddau helaeth tan 2022 pan oedd y Pwyllgor Gwaith presennol yn gallu sefydlogi amodau gwaith trwy fentrau megis Polisi Llesiant newydd, Polisi TOIL a Pholisi Gweithio Hyblyg gwell a chymhwysol.

- **Mae gan NTW gyllideb enfawr.**

Mae NTW wedi cael grant blynyddol cyfartalog sefydlog o **£1.6 miliwn** gan CCC ers ei sefydlu yn 2007 er gwaethaf chwyddiant cynyddol dros y cyfnod hwn. Derbyniodd National Theatre Scotland grant o **£4.26 miliwn** gan Lywodraeth yr Alban yn 2021/2022. Mae'r National Theatre yn Lloegr wedi derbyn grant blynyddol o **£16.1 miliwn** gan Gyngor Celfyddydau Lloegr ar gyfer 2023/2024.

Dylid nodi hefyd er bod NTW wedi codi dros **£7 miliwn** o arian yn ystod y 3 blynedd diwethaf drwy ymddiriedolaethau, sefydliadau a chyrrff dyfarnu grantiau eraill, nid oes gan y Cwmni unrhyw ased cyfalaf sy'n cynhyrchu incwm felly nid yw'n cynhyrchu unrhyw incwm o gyflwyno gwaith teithiol, gwerthiannau bar neu logi, fel yn achos sefydliadau sydd wedi'u lleoli mewn adeiladau. Mae hyn yn golygu bod cyfran llawer uwch o'n buddsoddiad cyhoeddus yn mynd yn uniongyrchol i weithgarwch diwylliannol ond ei bod yn anoddach inni gynhyrchu incwm masnachol o fewn y model presennol. Mae National Theatre Scotland, er enghraifft, wedi bod yn derbyn **£10 miliwn+** mewn cyllid cyfalaf i ddatblygu ei gyfleuster cynhyrchu Rockvilla, gan ei alluogi i gynhyrchu model refeniw.

Cyfanswm dyraniadau buddsoddi Cyngor Celfyddydau Lloegr ar gyfer 2023-2026 oedd £445 miliwn y flwyddyn. Dyraniadau Cyngor Celfyddydau Cymru ar gyfer 2024-2027 yw £29.6 miliwn y flwyddyn.

Mae'n afrealistig disgwyl i NTW ddarparu cynnig ar yr un fath o raddfa ac ehangder â'r cwmnïau theatr cenedlaethol eraill yn y DU.

- **Dylai NTW lwyfannu 'y gorau' o theatr Cymru.**

Fel holl Gleientiaid Portffolio Cyngor Celfyddydau Cymru, gwaith NTW drwy ei Gytundeb Ariannu Refeniw yw cyflawni ystod o flaenoriaethau gwleidyddol a strategol ar gyfer CCC a Llywodraeth Cymru. Mae'r rhain yn cynnwys Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru), y Contract Diwylliannol, Safonau'r Gymraeg ac egwyddorion allweddol cyfredol CCC: Cyfiawnder Hinsawdd, Meithrin Talent, Yr Iaith Gymraeg, Trawsnewid, Ehangu Ymgysylltiad, Creadigrwydd. O ystyried mai NTW oedd y pedwerydd derbynnydd grant uchaf o fewn Portffolio Celfyddydau Cymru, roedd disgwyl i NTW gyflawni'r rhain ar effaith a graddfa uwch na'r rhan fwyaf o sefydliadau celfyddydol eraill.

O ganlyniad, mae NTW wedi ymestyn ei weithgarwch y tu hwnt i'w gynyrchiadau ac ar draws ystod o gyfleoedd Datblygiad Creadigol ar gyfer artistiaid a gwneuthurwyr theatr, ac ar draws rhaglen Gydweithio helaeth gan weithio gyda gwneuthurwyr theatr a chyfranogwyr sydd wedi'u lleoli mewn cymunedau.

O ystyried y gost o lwyfannu theatr draddodiadol o'r math y mae theatrau cenedlaethol eraill y DU yn ei darparu, cyfyngiadau cyllidebau NTW a'i amgylchiadau gweithredu unigryw o gymharu â'r cwmnïau hyn (gweler uchod), byddai'n rhaid i NTW weithredu model busnes gyda ffocws unigryw ar gynyrchiadau er mwyn iddo gystadlu ar y telerau hynny. Hyd yn oed wedyn, byddai nifer y sioeau a lwyfannir yn llawer llai. Yn gytundebol, ni all NTW weithredu model o'r fath. Yn yr un modd, nid yw'r dull hwnnw'n gyson â gwerthoedd NTW, gan fod theatr draddodiadol yn apelio'n bennaf at gynulleidfaoedd sy'n dychwelyd – ac felly'n isel o ran amrywiaeth ddemograffig ac sydd eisoes yn cael gwasanaeth da.

Er mwyn cyflawni nodau sy'n cyd-fynd â gwerthoedd CCC a chenhadaeth NTW i amrywio cynulleidfaoedd y tu hwnt i gynulleidfaoedd theatr traddodiadol, mae NTW yn creu theatr mewn ffyrdd a lleoedd anhraddodiadol a thrwy gynnwys pobl nad ydynt erioed wedi ymgysylltu â'r theatr (oherwydd rhwystrau lluosog) fel cyfranogwyr a/neu gynulleidfaoedd.

Ar yr un pryd, mae NTW wedi cyflwyno rhai enghreifftiau gwych o theatr fwy traddodiadol sydd wedi cael eu canmol a'u gwobrwyo - ee *On Bear Ridge* (gyda Rhys Ifans). Gwnaeth NTW gynnwys dramâu arfaethedig tebyg i hyn yn ei gais Adolygiad Buddsoddi CCC 2023, ochr yn ochr â ffurfiau eraill a fyddai'n apelio at gynulleidfaoedd eraill, ehangach.

- **Nid yw NTW wedi gweithio mewn partneriaeth â Theatr Genedlaethol Cymru.**

Mae NTW wedi gweithio gyda Theatr Genedlaethol Cymru dro ar ôl tro ac ar draws ei holl weithgarwch. Yn fwyaf diweddar, mae hyn yn cynnwys y sioe deithiol a gynhyrchwyd ar y cyd, *Petula* (2022), menter y bartneriaeth darllen sgrïptiau *Am*

Ddrama (2022 hefyd), a rhaglen amrywiaeth arweinyddiaeth y Bartneriaeth Newid Diwylliant (2023-2025). Roedd cais Adolygiad Buddsoddi 2023 NTW yn cynnwys pum menter partneriaeth gyda Theatr Genedlaethol Cymru yn amrywio o brentisiaethau Cymraeg eu hiaith ar Lyfr Gwyrdd y Theatr i wefan a rennir yn arddangos treftadaeth ddramatig Cymru, i gomisiynu ymchwil 'cynulleidfaoedd coll' a gweithio gyda nhw ar raglen Consortiwm Teithio Graddfa Ganolig Cymru (gweler isod).

- **Mae ffigurau cynulleidfa NTW yn isel.**

Nid yw hyn yn wir. Dyma ychydig yn unig o ffigurau cyrhaeddiad cynulleidfa allweddol sy'n deillio o'r 3 blynedd diwethaf – cyfnod sy'n cynnwys y mwyafrif o'r cyfyngiadau a'r achosion o pandemig COVID-19 a effeithiodd yn ddifrifol ar allu pob theatr i lwyfannu perfformiadau – yn cynnwys:

- Cafodd *GALWAD* gyrhaeddiad o **5.4 miliwn**
- Cyrhaeddodd rhaglen 2022/2023 **34,000 o aelodau cynulleidfa fyw**
- Gwnaeth ychydig dros **9,000 o bobl** wyluo *Go Tell the Bees* yn Sir Benfro, tra bod rhaghysbyseb y prosiect wedi'i gweld 19,500 o weithiau ac mae gan dudalen Facebook y prosiect gyrhaeddiad o 64,000
- Teithiodd *Petula*, ein cyd-gynhyrchiad â Theatr Genedlaethol ac August 012, i 6 lleoliad yng Nghymru, gan gyrraedd **1,200+ o aelodau cynulleidfa**
- **Mae perfformiadau mewn 5 allan o 8 lleoliad ein taith gyfredol Circle of Fifths wedi gwerthu allan**; roedd y lleill wedi rhagori ar 70% o'r capasiti

Mae hefyd yn werth ystyried beth yw ystyr 'isel' a sut mae hyn yn cael ei resymoli. Nid yw NTW yn lleoliad gyda chynulleidfa leol sy'n dychwelyd sy'n mynychu perfformiadau mewn amrywiaeth o genres, ond yn hytrach mae'n cynnig cynrychiadau theatr teithiol a safle-benodol. Mae lleoliadau yn gallu denu cynulleidfaoedd trwy amrywiaeth o raglenni, o sinema i bantomeimiau i arddangosfeydd celf. Fel cwmni theatr heb adeilad, mae NTW yn ymgysylltu â chynulleidfaoedd o'r newydd ar gyfer pob prosiect/sioe a/neu'n dibynnu ar y lleoliadau y mae'n teithio iddynt i farchnata sioeau NTW (lleoliadau sydd yn aml heb ddigon o adnoddau oherwydd yr hinsawdd heriol). Nid yw model NTW cyn y tair blynedd diwethaf wedi cynnwys cynnig teithio rheolaidd a chyson. Mae'r cynllun busnes presennol wedi canolbwyntio ar y dull hwn er mwyn galluogi twf parhaus a chyson mewn partneriaeth â lleoliadau. Mae hon, fodd bynnag, yn strategaeth tymor canolig i hir a fydd yn cymryd amser i esgor ar ganlyniadau. Mae cylch gwaith NTW i gomisiynu a chynhyrchu gwaith gwreiddiol hefyd yn canolbwyntio ein gweithgarwch, a hynny'n gywir yn ein barn ni, ar greu prosiectau risg uwch - elw uwch.

Mae NTW wedi treulio'r 18 mis diwethaf yn datblygu Consortiwm Teithiol Graddfa Ganolig Cymru, sef ymrwymiad rhwng 12 o leoliadau partner a chwmnïau theatr sy'n

comisiynu ledled Cymru i ddod at ei gilydd i fynd i'r afael ag angen cyffredin a brys - bod theatr artistig gartref yng Nghymru ar drothwy ar fin bod yn ariannol anhyfyw. Cyflwynwyd cynllun busnes i CCC gan Creu Cymru ar ran y consortiwm ym mis Ebrill 2023 ac nid yw CCC wedi ymateb eto i'n cais i gydweithio ar y gwaith hanfodol hwn.

Unwaith eto, mae NTW yn cyflwyno gweithgarwch ymhell y tu hwnt i'w gynyrchiadau, felly mae canolbwyntio ar ffigurau cynulleidfa fel arwydd unigol ei lwyddiant neu fethiant yn gamddealltwriaeth sylfaenol o gylch gwaith NTW.

Yn olaf, tra bod NTW yn gallu ymgysylltu â chynulleidfaoedd theatr mwy sefydledig, cefnog, monoddiwylliannol a hirsefydlog mewn ardaloedd trefol sydd eisoes yn cael eu gwasanaethu'n dda gan y sector, ac yn wir rydym yn gwneud hynny, mae wedi ymrwymo'n strategol i ddenu cynulleidfaoedd newydd ac amrywiol, ac yn llwyddo yn hynny o beth, ac yn canolbwyntio ar greu cenhedlaeth cynulleidfaoedd y dyfodol ar gyfer y theatr Gymreig. Mae a wnelo'r gwaith hwn â dyfnder ymgysylltu yn hytrach nag ehangder ymgysylltu; mae'r gwaith hwn yn cymryd mwy o amser a mwy o adnoddau i'w gyflawni, a bydd yn cynhyrchu niferoedd llai o gynulleidfa i ddechrau, ond ymhen amser bydd yn creu gwerth cyhoeddus mawr i'r sector ac i Gymru.

- **Roedd GALWAD yn fethiant.**

Barn bersonol yw hon yn benodol am 'ansawdd' artistig y prosiect ac, mewn sawl ffordd, mae'n methu'r pwynt.

Daeth cyllid *GALWAD* (£5.91 miliwn) â lefel ddigynsail o incwm a buddsoddiad i'r sector theatr yng Nghymru yn ystod cyfnodau clo pandemig COVID-19 ac wrth i ni ddod allan ohonynt. Daeth £1.13 miliwn yn uniongyrchol o Unboxed/Festival 2022 yn ogystal â £4.64 miliwn drwy Cymru Greadigol, cyfraniad o £100,000 gan Sky Arts, yn ogystal â £28,000 (net) o gredydau Gostyngiad Treth Ffilm (£256,000 crynswth cyn y costau ariannu a aed iddynt gan Mad as Birds yn ei waith) ac £11,000 o gyllid Mynediad i Waith gan DWP. Gwariwyd 84% o'r gyllideb gyfan yng Nghymru a gwariwyd cyfanswm o £3.1 miliwn ar 485 o weithwyr llawrydd a chreadigol yng Nghymru, yr oedd 25% ohonynt o gefndiroedd mwyafrif byd-eang, a 27% ohonynt yn fyddar a/neu'n anabl neu'n byw gyda chyflwr meddygol hirdymor. Bydd y profiad a'r datblygiad sgiliau i'r 120 o bobl oedd yn ymwneud â'r broses o adeiladu byd - nas gwelwyd o'r blaen yng Nghymru ac a gyflwynwyd mewn partneriaeth â'r gweithwyr creadigol y tu ôl i'r ffilm hynod lwyddiannus *Minority Report* - heb sôn am y mentora niferus, cyfleoedd camu i fyny, cyfnodau preswyl, cydrannau cysgodi, cynllun hyfforddeion a chyd-greu a chyd-lunio gyda phobl ifanc oedd wedi'u cynnwys yn y prosiect yn esgor ar etifeddiaeth o fewn y sector creadigol am genhedlaeth.

Fel uchod, roedd gan y prosiect gyrhaeddiad o 5.4 miliwn ar draws 146 o wledydd (yr ail gyrhaeddiad uchaf o holl brosiectau Unboxed Festival). Roedd yna hefyd nifer o fentrau ymgysylltu â chyfranogwyr a chynulleidfaoedd eraill gan gynnwys cyfleoedd newyddiadurwyr dinasyddion, cyfranogiad cymunedol yn yr elfennau ffilmio a byw a llinyn ysgolion o weithgarwch cysylltiedig o amgylch thema ganolog y prosiect (argyfwng hinsawdd) a gyrhaeddodd 11,010 o ddisgyblion. Roedd y stori aml-lwyfan yn amlygu amrywiaeth profiadau byw yng Nghymru, ac yn dod ag adrodd straeon byddar a'r iaith Gymraeg i gynulleidfaoedd byd-eang. Gan ddigwydd am y tro cyntaf yn y diwydiant, darparwyd cynnwys mewn ffurfiau iaith Arwyddion Prydain, sain ddisgrifiad dwyieithog a chapsiynau, a defnyddiwyd y prosiect fel peilot ar gyfer olrhain ôl troed carbon yn gywir, sydd bellach yn cael ei ddatblygu mewn partneriaeth â Choleg Brenhinol Cerdd a Drama Cymru er mwyn cefnogi gosod targedau gan y sector.

- **Nid yw NTW yn cyfrannu at y sector.**

Mae yna nifer o ffyrdd mesuradwy y mae NTW yn gweithredu rôl ganolog o fewn ecosystem sector theatr Cymru fel yr unig gwmni theatr sydd â'r cylch gorchwyl a'r gallu i weithredu er budd pawb. Mae gan gwmnïau theatr eraill yng Nghymru wrth gwrs eu harbenigeddau a'u cryfderau eu hunain ond mae eu modelau busnes yn golygu bod yn rhaid iddynt flaenoriaethu eu hanghenion eu hunain bron bob amser ac yn gyfan gwbl. Dyma rai enghreifftiau o sut mae NTW wedi cyfrannu'n unigryw at y sector:

- Mae nifer o arweinwyr cwmnïau theatr Cymreig llai – gan gynnwys llawer o'r rhai sydd bellach yn cael eu hariannu gan CCC yn dilyn Adolygiad Buddsoddi 2023 – wedi elwa ar ddatblygiad proffesiynol parhaus, gwaith llawrydd, cyfleoedd contract staffio ac aelodaeth TEAM yn NTW.
- Rhaglen datblygiad creadigol flynyddol o gyfleoedd i wneuthurwyr theatr gan gynnwys: Am Ddrama (gwasanaeth darllen sgrïpt); Ymchwil a Datblygu a chyllid comisiwn; sgysiaau datblygiad proffesiynol (Sgysiaau Creadigol); datblygu gyrfa trwy rolau cynorthwyol ar gyfer sioeau; diwrnodau diwydiant (lle mae gweithwyr llawrydd yn cwrdd ag asiantau, cwmnïau comisiynu, partneriaid); cyfnodau preswyl; mentora; bwrsariaethau i fynychu digwyddiadau rhwydweithio.
- Mae TEAM NTW yn darparu gweithgarwch o fewn a chan gymunedau a'r sectorau iechyd, gofal cymdeithasol, addysg a'r trydydd sector ledled Cymru.
- Mae NTW yn gyd-sylfaenydd a chyd-geidwad Llyfr Gwyrdd y Theatr, sef y fframwaith ac arloeswr sy'n arwain y sector a gydnabyddir yn fyd-eang ar gyfer darparu theatr carbon niwtral. Rydym yn rhannu'r wybodaeth hon yn

weithgar: eleni drwy hyfforddiant llythrennedd carbon i gwmnïau theatr Cymru a threfnu digwyddiadau'r sector yng Nghasnewydd, Aberystwyth a Bangor.

- Mae NTW yn un o dri phrif gwmni theatr Saesneg eu hiaith sy'n cynhyrchu yng Nghymru sy'n teithio theatr ar draws y lleoliadau graddfa ganolig yma (Theatr Sherman a Theatr Clwyd yw'r ddau arall). Mae lleoliadau yn dibynnu ar NTW am yr incwm a ddaw yn sgil eu sioeau. Mae hefyd yn gwneud NTW yn un o'r ychydig gwmnïau theatr yng Nghymru sy'n gallu teithio sioeau am Gymru yn rhyngwladol.

- **Mae NTW wedi cymryd cyllid oddi wrth gwmnïau theatr eraill.**

Nid yw hyn yn wir. Cynyddwyd cyllideb flynyddol CCC gan y grant a dderbyniodd NTW er mwyn cefnogi sefydlu NTW a'i ddyfodol. Roedd cylch gwaith NTW yn 2007 yn cynnwys partneriaeth, cyd-gynhyrchu a theithio o fewn y seilwaith presennol er mwyn ychwanegu gwerth yn hytrach na'i dynnu. Mae NTW wedi rhaglennu'n weithredol yn unol â hynny, er enghraifft drwy beidio â chynnal sioeau Nadolig a fyddai'n lleihau'r refeniw y dibynnir yn fawr arno i gwmnïau eraill.